

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

На засіданні кафедри конституційного права
юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № _____ від _____ 2022р.)

**СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПОЛІТИКО-ПРАВОВА СИСТЕМА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»,
що викладається в межах
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів з
спеціальності № 081 Право**

Назва дисципліни	Політико-правова система Європейського Союзу
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Січових Стрільців 14
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Юридичний факультет, кафедра конституційного права
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 08 Право Спеціальність 081 Право
Викладачі дисципліни	Мочульська Марта Євгенівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права
Контактна інформація викладачів	кафедра конституційного права, к. 507, тел. +3 8 032 239 41 61; доц. Мочульська М.Є. – marta.mochulska@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити тел. +3 8 032 239 41 61 / marta.mochulska@lnu.edu.ua
Сторінка дисципліни	
Інформація про дисципліну	Навчальна дисципліна розроблена таким чином, щоб сформувати у здобувачів систему знань із права ЄС, професійні компетентності для застосування норми права ЄС у своїй діяльності. З огляду на це, у курсі представлено правова система та основні інституції Європейського Союзу, особливості функціонування ЄС, компетенція ЄС та членство в ЄС, висвітлено джерела та принципи ЄС, характеристика євроінтеграційних процесів в Україні.
Коротка анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Політико-правова система Європейського Союзу» є завершальною вибірковою дисципліною спеціальності 081 Право для освітньої-професійної програми «Магістр», яка викладається на другому рівні вищої освіти в обсязі 3 кредитів (90 годин) (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення вибіркової дисципліни «Політико-правова система Європейського Союзу» є сформувати у здобувачів систему знань із права ЄС, професійні компетентності для застосування норми права ЄС у своїй діяльності; ознайомлення з інституціями ЄС та джерелами права ЄС, а також сформувати вміння здобувачів освіти здійснювати правовий аналіз євроінтеграційних процесів в Україні. Цілі курсу є одержання здобувачами вищої освіти поглиблених знань політико-правової природи європейського права, діяльності та компетенції інституцій ЄС, теорії та практики права ЄС, правові засади європейської інтеграції України.
Література для вивчення дисципліни	Нормативно-правові акти: 1. Договір про Європейський Союз [Електроннийресурс]–Режим доступу: https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html

2. Договір про функціонування Європейського Союзу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html>
3. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text
4. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, N 30, ст. 141.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-%D0%BF#Text>
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання підготовки та проведення засідань окремих двосторонніх органів асоціації між Україною та ЄС» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/700-2014-%D0%BF#Text>
7. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 №1106 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#Text>
8. Про Загально державну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. №1629-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>
9. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
10. Угода між Кабінетом Міністрів України та Європейським Співтовариством з атомної енергії про співробітництво у сфері мирного використання ядерної енергії // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956_003#Text
11. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/984_011
12. Хартія основних прав Європейського Союзу // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text
13. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union. OJ C 326, 26.10.2012, p. 47–390 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

Основана література:

1. Право Європейського Союзу [Текст] : підручник / ред. О. К. Вишняков. – Одеса : Фенікс, 2013. – 883.
2. Основи права Європейського Союзу : підручник / [Л.І. Адашис, Т. М.

- Анакіна, С. М. Вихрист та ін.] ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 590 с.
3. Право Європейського Союзу: Підручн. / За ред. Р.А. Петрова. К.: Істина, 2019. 392 с.
4. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. – Харків: Право, 2019. – 360 с.
5. Право Європейського Союзу: підручник / М. Р. Аракелян, М. Д. Василенко. – Одеса : Фенікс, 2012. – 390 с.

Додаткова література:

1. Вибори в Європейському Союзі / За ред. Д.С. Ковриженка ; 3 Лабораторія законодавчих ініціатив. – К. : ФАДА, 2006. – 156 с.
2. Грицаєнко Л. Л. Становлення Європейського Союзу в якості суб'єкта міжнародного права / Л. Л. Грицаєнко // Європейське право. – 2012. – № 1. – С. 84-90
3. Європейське право. Право Європейського союзу : підручник: у 3 кн. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., зав. каф. порівнял. і європ. права Ін-ту міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка В. І. Муравйова; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Київ : Ін Юре, 2015. Кн. 1: Інституційне право Європейського союзу / Муравйов В. І. та ін. – 2015. – 307 с.
4. Європейське право. Право Європейського союзу: підручник: у 3 кн. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., зав. каф. порівнял. і європ. права Ін-ту міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка В. І. Муравйова; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Київ : Ін Юре, 2015. – Кн.2: Матеріальне право Європейського союзу / Муравйов В. І. та ін. – 2015. – 451 с.
5. Копинець Ю. Ю. Парламентські вибори у країнах Європейського Союзу у 2018 році: характеристика електоральних результатів та конфігурацій партійного ландшафту / Ю. Ю. Копинець // Політикус : наук. журнал. – 2020. – № 3. – С. 44–52.
6. Муравйов В., Мушак Н. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС / В. Муравйов, Н. Мушак // Віче. – 2013. – № 8 [Електронний ресурс]. – URL: <http://veche.kiev.ua/journal/3616/>
7. Право Європейського Союзу Навчально-методичний посібник з тестовими завданнями для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання за ред Аракеяна М.Р. Одеса : Фенікс 2019 143с
8. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. О. К. Вишнякова. – Одеса: Фенікс, 2013. – 883 с.;
9. Фалалєєва Л., Давиденко О. Особливості реалізації Спільної зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу / Л. Фалалєєва, О. Давиденко // Вісник Академії адвокатури України. – К.: Вид. центр Академії адвокатури України, 2012. – Число 2(24).
10. Craig P. P. EU law: Text, cases and material / P. P. Craig, de Búrca G. // Oxford University Press, 2019 [i.e. 2002]. – cxlv, 1241 p.
11. European Union Law. Text and Materials / Chalmers Damian, Adam Tomkins, Christos Hadjiemmanuil, Giorgio Monti. – Cambridge: Cambridge University Press, 2016. – СХХVI, 1362

	<p>Інтернет джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Верховна Рада України. URL: http://www.rada.gov.ua 2. Європейська комісія «За демократію через право». URL : https://www.venice.coe.int/webforms/events/ 3. Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.president.gov.ua/ 4. Офіційний сайт Європейської Комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu 5. Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lsl.lviv.ua/ 6. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mfa.gov.ua/ 7. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua 8. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.in.org 9. Офіційний сайт Ради Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.consilium.europa.eu 10. Сайт ЄСПЛ: https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c= 11. Сайт нормативних документів ЄС. URL: https://eur-lex.europa.eu/homepage.html 12. Український часопис конституційного права. URL: https://www.constjournal.com/
Обсяг курсу	32 годин аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 58 години самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу здобувач вищої освіти буде:</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - теоретичні основи європейського права; - сутність функціонування системи ЄС та її принципи; - основні етапи євроінтеграційного процесу. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати юридичні категорії дисципліни, проявляти лідерські якості; - набути навиків критичного мислення, аналізу особливостей діяльності та компетенції інституцій ЄС; - проводити правовий аналіз євроінтеграційного процесу та забезпечення практичної реалізації кожного етапу. <p>Набути навиків:</p> <ul style="list-style-type: none"> - підготовки актів правозастосування та письмових консультацій; - критичного мислення та демонстрування лідерських позицій у питаннях застосування європейського права в Україні.
Ключові слова	Право Європейського Союзу, європейського право, євроінтеграція, інституції Європейського Союзу, ЄС.
Формат курсу	Очний або дистанційний з урахуванням поточної ситуації
	Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем

<p>Теми</p>	<p>Розділ 1: Вступ до європейського права Тема 1. Політико-правовий аналіз створення Європейського Союзу. Тема 2. Цінності та принципи діяльності ЄС.</p> <p>Розділ 2: Інституційна та правова система ЄС Тема 3. Система принципи і джерела права ЄС. Тема 4. Організацій структура та компетенція інститутів ЄС. Тема 5. Правовий статус людини і громадянина в ЄС. Тема 6. Правозахисні механізми в рамках ЄС.</p> <p>Розділ 3: Взаємодія України та ЄС Тема 7. Процес європейської інтеграції України: політико-історичний аналіз. Тема 8. Правовий аналіз адаптації українського законодавства до права ЄС.</p>
<p>Підсумковий контроль, форма</p>	<p>залік в кінці семестру, комбінована форма здачі модуля</p>
<p>Пререквізити</p>	<p>Для вивчення курсу здобувачі вищої освіти потребують базових знань з конституційного права, адміністративного права, міжнародного права та основ теорії права та держави, достатніх для сприйняття категоріального апарату курсу та розуміння його джерел</p>
<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p>Презентація, лекції, спільні розробки, дискусія, дебати, медіація.</p>
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни. Вивчення курсу може потребувати використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.</p>
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні тощо: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50; • залік (залікове модульне завдання): 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що здобувачі виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу).</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів вищої освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача вищої освіти є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p>

	<p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі вищої освіти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку здобувачі вищої освіти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному оцінюванні, самостійній роботі та бали підсумкового завдання. При цьому враховується присутність на заняттях та активність здобувача вищої освіти під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку</p>	<p>Перелік запитань на залік:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етапи розвитку права європейських співтовариств. Створення Європейського союзу. 2. Цінності Європейського Союзу та перспективи розширення. 3. Acquis в праві Європейського Союзу. 4. Амстердамські договори і реформування Європейського союзу. 5. Ніщський договір і розширення Європейського союзу. 6. Лісабонські договори і перспективи розвитку Європейського союзу. 7. Поняття і структура права Європейського союзу. 8. Суб'єкти права Європейського союзу. 9. Джерела права Європейського союзу. 10. Компетенція Європейського союзу. 11. Договірний механізм регулювання інтеграції в Європейському союзі. 12. Інституційний механізм Європейського союзу. 13. Акти інститутів Європейського союзу. 14. Становлення та розвиток захисту прав людини в ЄС. 15. Хартія основних прав ЄС. 16. Інституційний механізм ЄС у сфері захисту прав людини. 17. Співвідношення судових органів Європейського Союзу та Ради Європи 18. Місце Європейської конвенції прав людини у правопорядку Європейського союзу. 19. Міжнародна правосуб'єктність Євросоюзу. 20. Поняття та зміст «спільного доробку» (acquis) Євросоюзу. 21. Правопорядок Євросоюзу та правопорядок України. 22. Основні історичні етапи формування відносин України з ЄС. 23. Формування договірно-правових і політичних засад співробітництва Україна і ЄС.

	<ol style="list-style-type: none"> 24. Правові інструменти співпраці України з Євросоюзом. 25. Правові засади асоціації України з Євросоюзом. 26. Затвердження Стратегії інтеграції України до ЄС. 27. Цілі, загальні принципи та зміст Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. 28. Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. 29. Гармонізація законодавства України з правом Євросоюзу. 30. Розробка проектів правових актів задля наближення до права ЄС.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.